

שאל

אביר ויריד

זמני השבת (ת"א):

כניסת השבת: 19:00

יציאת השבת: 20:00

כ"ט אב תשע"ב

גיליון מס' 80

שאלות ותשובות על הפרשה

מאת ר' עזרא מרום

עונג שלבת

מה עושה אדם כשהוא חש ברע? מנסה לחכות יום, יומיים אולי הרגשתו תשתפר מעצמה. במידה והולך לרופא, הרופא שואל אותו על מחושיו, הרגלי אכילתו והתנהגותו. לפי תשובותיו של החולה, יודע הרופא מהי המחלה ומהי רפואתה. יש פעמים שהימנעות ממאכל מסוים היא רפואתו. ומי לנו רופא גדול יותר מבורא עולם?! רופא כל חולים, יודע יותר טוב מכולם אלו מאכלים מזיקים לגופו של האדם וגורמים לו למחלות. לכן, נתנה לנו התורה רשימת מאכלים שאסורים באכילה, מפני שהם עלולים להזיק. הנזק אינו ניכר לעין, לא כל מי שאוכל מאכל טמא חש ברע, אלא שלבני ניתנה נשמה מיוחדת, זכה וטהורה המיועדת לקבל, ללמוד ולהבין את התורה הקדושה. מאכלים טמאים מזיקים לנפש, פוגעים בטהרתה ומטמטמים את המוח.

במגילה קהלת נאמר: "כל עמל האדם לפיהו..." הכוונה היא שכל עמלו של האדם בעולם הזה הולך אל פיהו. אם יעמול כל חייו בעולם הזה ויאסוף לעצמו הרבה תורה ומצוות, אבל לא יזהר במה שנכנס לפיו, אז כל עמלו כאילו לא היה, הכל עלול ללכת לבטלה, כל מעשיו הטובים וכל תורתו, אם יטמא פיו במאכלות אסורים.

3 פעמים מזהירה אותנו התורה באיסור אכילת בשר בחלב שנאמר "לא תבשל גדי בחלב אימו". ואכן

1. מאיזה פסוק לומדים את הכלל: "המודה בעבודת כוכבים ככופר בתורה כולה"? מהפסוק: "וסרתם מן הדרך... ללכת אחרי אלוקים אחרים" (י"א, 28).
2. איזה כינוי ניתן בפרשתנו לעיר שכם? אלוני ממרא (רש"י י"א, 30).
3. "וניתצתם את מזבחותם ושיברתם את מצבותם". מה ההבדל בין מזבח למצבה? מזבח בנוי מהרבה אבנים ואילו מצבה עשויה מאבן אחת בלבד.
4. "והבאתם שמה... את תרומת ידכם" (י"ב, 6). למה הכוונה? ביכורים.
5. כיצד מפרש רש"י את המילים: "מנוחה ונחלה"? מנוחה = שילה. נחלה = ירושלים.
6. ציין 2 פירושים לפסוק: "רק חזק לבלתי אכול הדם" (י"ב, 23). בגמרא פסחים ט"ז יש 2 דעות: לפי רבי יהודה בגלל שהיו שטופים בתאוה לאכול דם נזקקו לחיזוק. לפי בן עזאי כדי ללמוד קל וחומר ממצוה קלה זו ולהתחזק בכל המצוות.
7. מפני מה טמאים: א. הגמל ב. החזיר? א. הגמל לא מפריס פרסה. ב. החזיר לא מעלה גרה.
8. למה מתייחס הביטוי "ועשית הטוב והישר בעיני ה' אלוקיך" (י"ב, 28)? הטוב = בעיני שמים. הישר = בעיני אדם.
9. מה ההבדל בין אות למופת? אות = נס שמתרחש בגרמי שמים. מופת = מתרחש בארץ.
10. על מה נאמר "והיתה תל-עולם"? נאמר על העיר הנידחת (י"ג, 17).
11. מה מקור השם: "חזיר"? עתיד לחזור ולהיות כשר לאכילה.
12. כיצד נקראים בפרשתנו: א. עוף השולה דגים מהים? ב. תרנגול בעל כרבולת כפולה? א. שלך. ב. דוכיפת.
13. האיסור: "לא תבשל גדי בחלב אימו" כתוב 3 פעמים בתורה. מה למדים מכך? למעט 3 סוגים: חיה, עוף, ובהמה טמאה.
14. על אילו חגים נאמרו הביטויים הבאים: א. "ושמחת לפני ה' אלוקיך" ב. "ושמחת בחגך"? א. שבועות. ב. סוכות.
15. כנגד מה ניתן הציווי לשמח את הלוי, הגר, היתום והאלמנה? לפי המדרש: אמר הקב"ה 4 שלי כנגד 4 שלך: בנך, בתך, עבדך ואמתך. שמח את שלי ואני משמח את שלך.

איסור בשר בחלב מתחלק ל-3 עניינים: 1. אסור לאכול יחד

בשר וחלב. 2. אסור לבשל יחד בשר וחלב, גם אם אין מתכוונים לאכול את זה. 3. אסור להנות מבישול של בשר וחלב. כלומר, אין למכור בשר וחלב שבושלו יחד לגוי או יש הלכות רבות הקשורות למנהגי ההפרדה שבין בשר לחלב ועל כל אחד לנהוג במנהג אבותיו על מנת להתרחק מן תורה לתשב"ד. האיסור.

כל- (ש) וי/ו טהרה, תאכלו.

מעשר תירשך ויצהרה, ובכרת בקרה וצאנה.

כי עם אתה, לה' אלקיך; ובך בזור יהיה.

כי-ימכר לך אזורי העברי, או העבריה--ועבדה, שיש שנים; ובשנה, תשלחונו זופשי, בעמך.

צדק חברתי בתורה

המונח "צדק חברתי", מופיע רבות בשיח הציבורי בימינו. בפרשת ראה, התורה עוסקת בצדק החברתי מכמה היבטים.

"אפס כי לא יהיה בך אביון כי- ברה יברכה ה' בארץ אשר ה' "

אלקיך נתן-לך נחלה לרשתה"

"כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על-כן אנכי מצוה לא מור פתח תפתח את-ידך לאחיך לעניך ולאביונה בארצה"

הפסוקים נראים סותרים. מצד אחד לא יהיו אביונים ומצד שני מוסבר כי לא יחדל אביון ותמיד יהיו אביונים. רש"י מפרש: "אפס כי לא יהיה בך אביון - ולהלן הוא אומר כי לא יחדל אביון, אלא בזמן שאתם עושים רצונו של מקום - אביונים באחרים ולא בכם, וכשאינ אתם עושים רצונו של מקום - אביונים בכם..."

אם כך עלינו לזהות מיהו אותו אביון שהתורה מדברת בו:

1. הפרשה מזכירה במיוחד את הלוי.

לשבת לוי אין נחלה בארץ, אין לו קרקע, אין לו נכסים ובחברה חקלאית, אין לו יכולת עצמאית להתפרנס.

לשם קיום שבט לוי התורה מפרטת את כל המתנות הנדרשות. המונח הוא מתנה, למרות שלמעשה מדובר במס, גם על מקבל המתנה להרגיש תודה לנותנה וגם על הנותן לחשוב על המתנה לא כמס חובה אלא כמתנה אותה אדם נותן מרצונו.

יחס זה חשוב מאד והוא מראה שהלויים מקבלים את פרנסתם בזכות (בעיני עם ישראל) אך גם בחסד (בעיני הלויים עצמם).

כיום לרוב היחס הוא הפוך, מה שאני נותן אני נותן כחובה (כמס) אבל את מה שאני מקבל אני בזכות (מגיע לי).

2. מעשר שני הוא מעשר מהגידולים החקלאיים, אולם לבעלים מותר לאכול אותו ואין צריכים לתת אותו לשום אדם. הדרישה היחידה היא לאוכלו בירושלים.

התורה מאפשרת לפדות את המעשר בכסף, לקחת את הכסף לירושלים ולקנות שם מכל טוב.

ישנם 2 מטרות למעשר שני. המטרה הראשונה היא כמובן עידוד העלייה לרגל לירושלים ובמיוחד בשלושת הרגלים. אבל למעשר מטרה נוספת והיא עידוד הצריכה בירושלים. המעשר נועד לחזק את ירושלים כעיר בירה בהנחה שעשרה אחוזים מהמחזור הכספי השנתי של ארץ ישראל יוצאו בה.

תקנה זו היא תקנה חברתית שמטרתה לחזק את עיר הבירה, עיר שאינה חקלאית ומתבססת בעיקר על מסחר ולתרום לרווחתה. חיזוק זה של עיר הבירה חיוני לחברה.

3. בנוסף ללויים התורה מציינת את הגר, היתום והאלמנה בתור "אביונים פוטנציאלים", אנשים שקשה להם יותר (למרות שהם יכולים להיות בעלי קרקעות ועשירים).

התורה אינה מתעלמת מעניים סתם שאינם משבט לוי ומפרטת מתנות עניים מרובות, לקט שכחה ופאה וכן מעשר עני הניתן בשנים מסוימות במקום מעשר שני. בפרשתנו אנו לומדים כי יש מצווה מיוחדת להלוות לעניים כספים על מנת לאפשר להם להשתקם ולעמוד על רגליהם.

4. מצוות שמירת הכספים, שפירושה למעשה הוא ביטול ההלוואות. בדיני שמירת הלוואות פרטים רבים ולא כל ההלוואות מושמטות, אולם העקרון של התורה הוא ברור והוא שיש לתמוך באביונים בחברה ודרך של מתן הלוואות המכבדת את מקבלה (שכן קיימת האפשרות להחזיר) ואת נותנה היא מהטובות ביותר שיש מעבר למתנות העניים הרגילות.

התורה אינה יוצאת נגד העשירות והעשירים אלא שמה לכך סייגים, ע"מ שנזכור ממי העושר, וגם כאשר משתמשים בעושר יש לדאוג כי לא רק אתה תשמח, אלא גם כי אחרים ישמחו ובמיוחד בחגים כפי שנאמר בסוף הפרשה: "ושמחת ברחוק אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך".

אתר פרשת השבוע/גדי איידלהייט

להקדשות, הארות ולקבלת העלון כל יום רביעי באימייל ניתן לפנות ל: ShealAvicha@gmail.com

זכות הלימוד בעלון מוקדשת להצלחת יהושע בן רפאלה גמליאל ולרפואתם השלמה והמהירה של חנה בת בתיה בדרה וליאב בן שגית